

Poslední etapa je v cíli

ko se svými přísnými technologickými normami. Významným evropským výsledkem bylo v této fázi snížení emisí z velkých zdrojů. Dá se říci, že takový přístup převládl v 90. letech i u nás a díky němu se Česká republika na přelomu tisíciletí chlubila například 80% snížením emisí síry.

V 90. letech však už v Evropě převládla britská environmentální iniciativa, která si zakládá na preventivním přístupu. Britský zákon o integrované prevenci znečištění (IPPC) z roku 1990 se stal vzorem pro jednu z nejdůležitějších evropských směrnic devadesátých let. Je možné spekulovat, že Česká republika by udělala lépe, kdyby hned od počátku transformace k tržní demokracii přijala preventivní přístup namísto dodatečného nasazování filtrů na konci výrobních cyklů. Možná by naše životní prostředí na tom bylo ještě lépe, než je náš současný vesměs evropský průměr. Hlavně by to ale nejspíš bylo levnější. Historie se však přepisovat nedá.

Zákon o integrované prevenci znečištění, který ukládá a zároveň umožňuje velkým podnikům najít optimální přístup k ochraně životního prostředí, umožňuje najít nejlepší dostupné technologie, platí v České republice od začátku roku 2003 a dotčené podniky mají čas do konce října 2007, aby zavedly odpovídající ekologicky šetrné technologie.

Smutným faktem zůstává stále příliš vysoká česká produkce hlavního skleníkového plynu, oxidu uhličitého. Vypouštíme stále o 41 % více CO₂, než je průměr Evropské unie, konkrétně 12,45 tuny na obyvatele a rok ku 8,9 tuny v EU. Za 42 % emisí CO₂ přitom u nás nese odpovědnost energetika.

Evropou obchází ekologická daňová reforma

Bičem na povážlivé znečišťování skleníkovými plyny by mohla být ekologická daňová reforma – započítání dosud nezapočítávaných ekologických škod do cen produktů pomocí ekologických daní a zároveň snížení daní například z lidské práce. Ekologická daňová reforma by mohla být hitem či vůdčím principem evropské environmentální politiky tohoto desetiletí. Jako první se do této reformy pustily Švédsko, Finsko, Dánsko, Norsko a Nizozemsko už v 90. letech.

Na začátku roku 2004 ekologickou daňovou reformu v různém rozsahu zavádělo jedenáct zemí z evropské patnáctky a Evropská unie se rozhodla daňové reformy koordinovat. Převážně půjde právě o zdanění energií. »Cílem je postupně napravit stav, kdy se ceny fosilních zdrojů skrytě dotují, a obnovitelné zdroje energie mají proto potíže s konkurenceschopností,« říká český exministr životního prostředí Martin Bursík. Česká vláda si uložila předložit koncept ekologické daňové reformy do konce druhého čtvrtletí 2004. Tým, který na reformě pracuje, pozorně sleduje německý postup. Tam reformu zahájili v roce 1998 a úspěšně pokračují. Na straně snižování daní se jim za tu dobu podařilo zlevnit sociální pojištění o 1,7 procenta.

Oblast ochrany životního prostředí, která nás před vstupem odlišuje od evropských standardů natolik, že jsme získali odklad pro dosažení cílových hodnot, je recyklace a opětovné využití obalů. Do konce roku 2005 bychom měli zvýšit recyklaci odpadů z obalů z 19 % v roce 2003 na 45 % a opětné využití z 21 % na 52 %. I tady se dá uplatnit daňová reforma.

»Zelenou« daň z plastových obalů zavedla v březnu 2002 irská vláda. Šetřiví Irové, kteří musí za každý plastový sáček zaplatit 15 centů navíc, raději začali obaly využívat několikrát po sobě. Za rok se snížila jejich spotřeba o 90 %, státní pokladna získala 9,6 milionu eur navíc a investovala je do ekologických projektů. Tomu, kdo daň odmítá zaplatit, hrozí v Irsku až desetiletý trest vězení. Irský ministr životního prostředí, kulturního dědictví a regionální samosprávy Martin Cullen řekl: »Irsko prošlo v posledních letech obrovským pokrokem v oblasti ekologické politiky. Nových deset států v EU nyní stojí před tímto úkolem...ty podniky, kterým došlo zapojení ekologických principů do srdce provozu, mohou nechat ostatní za sebou.«

Problémy s odpadovou politikou mají i někteří dosavadní členové EU. Evropská komise například podala v lednu 2004 žaloby za nezákonné nakládání s odpady k Evropskému soudnímu dvoru na Itálii, Španělsko, Francii. Lucembursko bylo obviněno a též už pravomocně odsouzeno, že dosud nemá program sběru a likvidace polychlorovaných bifenylů.